

ROLUL ARMATEI ROMÂNE ȘI A ARMATEI MOLDOVENEȘTI ÎN CONSOLIDAREA UNIRII BASARABIEI CU ROMÂNIA

ROLE OF THE ROMANIAN ARMY AND THE MOLDOVAN REGIMENTS IN THE CONSOLIDATION OF THE UNION OF BASSARABIA WITH ROMANIA

*Colonel (r.) conf. univ. dr. Anatol MUNTEANU**

(Academy of Romanian Scientists, 3 Ilfov, 050044, Bucharest, Romania)

Rezumat: În articol sunt prezentate evenimente importante prin care s-a realizat Unirea Basarabiei cu România. Fără Comitetele Ostășești și structurile militare moldovenești, sprijinite activ de Armata Română prin acțiuni concrete militare de distrugere a bolșevismului și a Armatei Roșii, „stăpânitoarea” Basarabiei, nu s-ar fi putut realiza miracolul Unirii. Eroica Armată Română era chemată să lupte cu puternicul dușman de la răsărit, Rusia Imperială-bolșevică, să scape de sub jugul secular al țarismului Basarabia română. Generalii, ofițerii și ostașii români au săvârșit acte de curaj și eroism, izgonind de pe pământurile românești „neînvinsa armată a Imperiului Rus-sovietic”.

Marele Cartier General și structurile militare ale Corpului 6 al Armatei Române, prin acțiuni concrete de luptă, pas cu pas, au aruncat peste Nistru rămășițele armatei ruse, au eliberat teritoriul Basarabiei și partea de jos a Dunării de armatele și bandele teroriste bolșevico-ruse. Generalii români: Alexandru Averescu, Constantin Prezan, Ion Istrate, Constantin Dragu, Ioan Popescu, etc. au demonstrat prin lupte și bătălii că România interbelică a avut una dintre cele mai bune și eroice armate ale Europei.

Cuvinte cheie: război, Rusia bolșevică, Front Otdel, soldați, dezertori, Basarabia, Armata Română, ofițeri, Unire.

Abstract: The article presents important events that led to the Union of Bessarabia and Romania. Without the Military Committees and the Moldovan military structures, actively supported by the Romanian Army through concrete military actions to destroy Bolshevism and the Red Army, the "ruler" of Bessarabia, the miracle of the Union could not have been achieved. The heroic Romanian Army was called to fight the powerful enemy from the east, Imperial-Bolshevik Russia, to escape from the centuries-old yoke of tsarism Romanian Bessarabia. The Romanian generals, officers and soldiers performed acts of courage and heroism, driving the "invincible army of the Russian-Soviet Empire" from the Romanian lands.

The Great Headquarters and the military structures of the 6th Corps of the Romanian Army, through concrete combat actions, step by step, threw the remains of the Russian army over the Dniester, freed the territory of Bessarabia and the lower part of the Danube from the Bolshevik-Russian armies and terrorist gangs. Romanian generals: Alexandru Averescu, Constantin Prezan, Ion Istrate, Constantin Dragu, Ioan Popescu, etc. they demonstrated through fights and battles that interwar Romania had one of the best and most heroic armies in Europe.

* Membru corespondent al Secției de Științe Militare, email: anatol_munteanu@yahoo.com.

Keywords: war, Bolshevik Russia, Otdel Front, soldiers, deserters, Bessarabia, Romanian Army, officers, Union.

1. Situația din interiorul Basarabiei

În lunile noiembrie-decembrie ale anului 1917, situația Basarabiei devenea din ce în ce mai gravă. Lovitura de stat de la Petrograd și preluarea puterii în Rusia de către bolșevici în luna noiembrie au avut drept consecință încheierea Armistițiului cu Puterile Centrale pe frontul ruso-român și, ca urmare, instaurarea anarhiei și a dezordinii în ținuturile tinerei Republici Democratice Moldovenești. Majoritatea soldaților fostei armate țariste, la chemarea guvernului bolșevic, părăseau frontul în masă și, constituiți în grupuri și bande înarmate, se revărsau, jefuind tot ce întâlneau în cale pe teritoriile Moldovei românești și ale Basarabiei. Marele Cartier General român a fost nevoit să adopte măsuri pentru dezarmarea acestor bande și aruncarea lor peste Prut, iar mai târziu, și peste Nistru.

Odată trecute dincolo de Prut, grupurile de militari ruși dezertori de pe front, au provocat jafuri, haos și anarhie în teritoriile din Basarabia și în regiunile de peste Nistru, ajungând la crime, violuri, tâlhării și distrugeri.

Concomitent, prin intermediul „Rumcerodului” (Comitetul rusesc al frontului român al Mării Negre) și Front Otdel, guvernul bolșevic de la Petrograd și-a infiltrat tot mai mulți agenți la Chișinău, pentru a înfrânge Armata Sfatului Țării, instaurând puterea sovietelor bolșevice.

2. Structurile armate ale Republicii Democratice Moldovenești

În condițiile anarhiei, haosului și dezordinii provocate de grupările bolșevice și de trupele rusești aflate în Basarabia, ulterior și de dezertorii din armata rusă, care se dedau la jafuri, samavolnicii și omoruri, Comitetul Ostășesc Național din Chișinău a reușit totuși să mențină situația sub control. La Chișinău au fost create detașamente militare înarmate, implicate în realizarea aspirațiilor naționale revoluționare ale basarabenilor. Formarea Armatei Naționale Moldovenești devenise un obiectiv important, iar din vara anului 1917 au fost luate aprobări pentru formarea primelor structuri militare moldovenești.

Cel mai mare efort în vederea creării structurilor armate l-au depus Comitetele Ostășești Moldovenești, care au înaintat Comandamentului Militar rus primele demersuri privind crearea unor detașamente militare moldovenești și în final, a obținut permisiunea de a organiza în Basarabia așa-numitele *cohorte moldovenești*. Formarea cohortelor, ca primele structuri ale ordinii naționale a fost aprobată de către generalul-locotenent M. Marx, reprezentant al Statului Major din Odessa și generalul D. Șcerbacev, Comandantul frontului Armatei Ruse, dislocate la Iași.

Cohortele moldovenești au fost formate din soldați și ofițeri ai Regimentului 40, rezervă, dislocat în garnizoana Odesa. Aici s-a format primul **Batalion-cohorte moldovenești**. La dispoziția cohortelor au fost puse arme și muniție din arsenalul Armatei din Odessa și echipament adus de la Ecaterinoslav.

La mijlocul lunii septembrie 1917, la Chișinău au fost dislocate primele patru cohorte, comandate de sublocotenenții A.Crihan, N.Ciornei, P.Ōțet și A.Budescu. Foarte curând în capitala Basarabiei au mai fost create **10 cohorte a câte 100 membri, repartizate ulterior prin județe**. În fiecare județ activau 1-2 cohorte.

Eforturile insistente depuse de Comitetul Ostășesc Moldovenesc s-au soldat cu înființarea la Chișinău a primei unități militare – **Regimentul 1 Infanterie Moldovenesc**. În luna februarie 1918 Regimentul număra 103 ofițeri, 11 medici, 2875 soldați și aveau în dotare 80 de cai.

Detașamentul Moldovenesc de Gardă Cavalerie întrunea 4 escadroane, compuse din două divizioane și avea un efectiv de 24 ofițeri, 32 reangajați, 480 soldați; dispunea de 540 de cai de serviciu și 24 cai pentru comanda mitralierelor și trăsurilor.

În afară de cohorte, unități militare de infanterie sau artilerie, în Basarabia au fost create și unități de cavalerie, sosite din Ecaterinislav și alte garnizoane rusești. Cel mai reprezentativ în acest sens a fost **Regimentul 1 Husari Basarabeni**.

La sfârșitul lunii noiembrie 1917 regimentul întrunea două divizioane a câte trei escadroane și dispunea de un efectiv de 2200 ostași și ofițeri, fiind dislocat în cazarma fostului Regiment de Cavalerie (basarabean). Chiar dacă 70% din ofițerii și soldații regimentului erau etnici moldoveni, aceștia erau mult mai rusificați decât ofițerii și soldații din celelalte unități moldovenești.

Regimentul 1 Husari Moldoveni fusese transferat la Chișinău la sfârșitul lunii decembrie 1917 și dislocat în cazarma ce anterior aparținuse Brigăzii 14 Artilerie Rusă.

Un document de arhivă, datat cu 7 februarie 1918, consemnează că efectivul total al Regimentului I Husari Moldoveni constituia: 27 ofițeri, 5 medici, 400 soldați (trupă), 320 cai. În perioada ianuarie-februarie 70% din efectivul Regimentului s-a transferat în alte unități militare (albgardiste și ale armatei roșii).

Ulterior cele două regimente de cavalerie, numite mai sus, au format **Brigada Cavalerie Moldovenească**, condusă de colonelul C.Brăescu avansat ulterior de către Sfatul Țării la gradul de general.

Tot în directă subordine a Sfatului Țării se afla și cea dintâi **Baterie de Artilerie Moldovenească**, chiar dacă inițial s-a preconizat constituirea mai multor unități moldovenești de artilerie. Ulterior ea a fost completată cu soldați moldoveni reveniți de pe front sau transferați la Chișinău din regimentele rusești de artilerie. O parte din tunuri și muniții au fost rechiziționate de la Brigada 14 Artilerie a Armatei ruse care, până la război, fusese dislocată în garnizoana Chișinău.

Pe lângă formațiunile moldovenești, pe teritoriul Basarabiei au mai fost create un șir de unități militare constituite din minorități etnice conlocuitoare, subordonate Ministerului de Război al Republicii Democratice Moldovenești: o *Companie de Tracțiune Mecanică Poloneză*, cu sediul la Chișinău; o *Companie de voluntari evrei originari din*

Basarabia, organizată și condusă de Arnold Lotvin și desființată, din proprie inițiativă, odată cu intrarea Armatei Române în Chișinău. În sudul Basarabiei au fost înființate formațiuni germane de miliție.

Ulterior s-a mai format *Regimentul 2 Moldovenesc de Infanterie* dislocat la Orhei, desființat din lipsă de mijloace financiare. La Chișinău, înainte de Unire, funcționa *Serviciul Comendurii garnizoanei Chișinău*.

O parte din Regimentele și unitățile militare moldovenești, în perioada decembrie-ianuarie au fost bolșevizate de „Front Otdel”, o altă parte, cavaleria, au trecut la Armata Albăgardistă. Majoritatea structurilor militare moldovenești s-au contopit cu Armata Română, ofițerii moldoveni și cadrele militare au servit Țara-mamă România.

3. Acțiuni diversioniste ale bolșevicilor din „Front Otdel”

„Front Otdel-ul” a lansat o intensă propagandă în special printre cohortele și militarii unităților militare moldovenești, mai ales în Regimentul nr.1 infanterie și Regimentul de husari cavalerie, acuzând Sfatul Țării că completează cu Armata Română. Bolșevicii făceau propagandă prin sate că acest parlament, Sfatul Țării, vinde interesele țăranimii basarabene clasei politice din România și în primul rând burgheziei și capitalismului românesc, așa că foștii militari de pe front și plugarii nu vor vedea nici pământul promis, nici o viață mai bună.

Bande înarmate străbăteau țara, dând foc la proprietăți, asasinând pe proprietari și arendași, răspândind teroarea. Au fost devastate și incendiate conacele și acareturile proprietarilor din județele Hotin, Chișinău, Bălți, Orhei, Tighina, Ismail și Cetatea Albă, pârjolul întinzându-se în toată Basarabia.

Aceleași bande înarmate bolșevice au atentat la interesele vitale ale Statului Român, deoarece în partea de sud a Basarabiei se găseau marile depozite de subzistență, menite să asigure aprovizionarea țării și a armatei cu pâine până la recolta viitoare. Majoritatea dintre aceste depozite conțineau cantități importante de cereale (grâu, porumb), acumulate de Guvernul român prin contracte încheiate cu autoritățile rusești în contul datoriei de peste 100.000 vagoane, pe care le cedase Armatei Române din Moldova în iarna anului 1916-1917.

S-au semnalat situații de devastare a depozitelor. S-a dovedit încă o dată că, cu forțele Sfatului Țării, care erau insuficiente și o parte bolșevizate, nu se putea pune capăt anarhiei, nu se putea restabili ordinea. Cu atât mai mult, că „Front Otdel-ul” ocupase și alte domenii și obiective ale statului moldovenesc, luând sub controlul lor poșta, telegraful, căile ferate, gara Chișinău și o parte din localitățile rusofone din Basarabia, populate de ruși, ucraineni, bulgari și găgăuzi.

4. Inițiative de ajutorare ale Sfatului Țării

În aceste condiții, Consiliul Directorilor Generali - Guvernul Republicii Democratice Moldovenești (RDM) se hotărăsc să ceară ajutor din afară. Inițial, reprezentanți autorizați ai Consiliului Director, care făceau

parte din Blocul Moldovenesc, s-au orientat spre Comandantul Armatei ruse de pe frontul românesc, la generalul D.G.Șcerbacev, și la șeful Misiunii militare franceze, generalul Henri Berthlot, pentru a trimite în Basarabia trupe „disciplinate și sigure”, însă aceștia nu i-au putut satisface cererile. Francezii Saint-Aulair și Berthelot au promis delegaților Consiliului directorilor să le trimită o divizie ceho-slovacă și una sârbească de la Kiev, dar intențiile lor nu s-au realizat.

S-a încercat să se facă apel la Ucraina, dar situația Ucrainei nu era mai bună. Aceleași jafuri și devastări din partea bandelor bolșevice, aceeași neputință de a-i înfrunța. Principalele obiective și depozite militare erau puse sub paza legionarilor voluntari ardeleni, singurele formații militare ce inspirau încredere. Șeful guvernului ucrainean, răspunse delegatului basarabean: *”Nu vă putem ajuta cu nimic! Adresați-vă României!”*.

În această situație, Sfatul Țării a luat decizia de a trimite în România doi importanți delegați, și anume pe Ioan Pelivan și Vladimir Cristi. Aceștia au plecat în secret în noaptea de 14 decembrie 1917 la Iași, pentru a informa guvernul român asupra pericolului bolșevic, anarhiei ce s-a abătut asupra Basarabiei, solicitând un grabnic ajutor din partea României.

Această inițiativă a unor lideri și deputați din Sfatul Țării avea să provoace împotrivirea vehementă a fracțiunii țărănești și a celei socialiste din Parlamentul moldovean. Opoziția depune o moțiune de protest împotriva Consiliului Director.

În același spirit, al interzicerii categorice a chemării în sprijin a Armatei Române, se pronunță și reprezentanta socialiștilor, d-na Grinfield, care conchide: *„... Să vină orice armată! Nu însă cea românească.”*

În cartea „Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919, autorul C. Chirițescu, scrie: *„...De o intervenție a armatei ruse nu putea fi vorba. Armata rusă era în descompunere, era ea însăși cel mai activ ferment al anarhiei. Comandantul armatei ruse de pe frontul român, generalul Șcerbaciiov, trăia ascuns la Iași, apărat de armata românească împotriva soldaților ruși. Nu e de mirare refuzul la cererile repetate ale Consiliului Directorilor, adresate atât generalului Șcerbaciiov, cât și generalului Berthelot.”*

5. Misiuni nereușite ale batalioanelor românești

La 9 ianuarie 1918, un detașament de voluntari ardeleni, circa 850 de ostași, foști prizonieri din armata austro-ungară, sosesc cu trenul în gara Chișinău, unde Kabbac, șeful de stat major al „Front Otdel-ului”, înștiințat din vreme, organizase o adevărată ambuscadă. Asupra trenului ce intra în gară este deschis un puternic foc de artilerie și mitraliere, care avea drept efect luarea prin surprindere și distrugerea detașamentului de ostași ardeleni. Se produsese, în întunericul nopții, o învălmășeală, o panică groaznică, iar armele erau depozitate în spatele vagoanelor. Ei nu cunoșteau identitatea atacatorilor și ardelenii au fost nevoiți să depună armele și să se predea bolșevicilor.

După arestare, ardelenii sunt bătuți până la sânge, au fost morți și mulți răniți, cu uniforme rupte, au fost purtați pe străzile orașului Chișinău și batjocoriți. O parte dintre ei au fost eliberați cu forța de trupele moldovenești, care i-au gazduit în cazărmile lor, o altă parte au fost luați acasă la ofițerii și subofițerii moldoveni ai Sfatului Țării

Pentru a sprijini Sfatul Țării de la Chișinău, amenințat de bolșevici prin arestarea deputaților și lichidarea acestora ca organ legislativ, autoritățile de la Iași au hotărât să trimită ajutor militar în regim de urgență.

La 5 ianuarie (stil vechi) 1918, Comandantul militar român a trimis de la Iași cu trenul două batalioane din Regimentul 1 grăniceri și două batalioane de voluntari ardeleni.

În ziua de 6 ianuarie 1918, primul eșalon sosește în gara Ghidighici, în apropierea Chișinăului, unde era ordinul de debarcare.

Începând înaintarea, la orele 18, trupele românești au prelungit înaintarea spre Chișinău, au fost întâmpinate cu focuri de mitralieră. Au continuat înaintarea, respingând trupele bolșevice, spre Chișinău.

La orele 22, luptele au fost întrerupte, s-a dat ordin de retragere. Cauza retragerii, imposibilitatea de împrăștiere cu muniție și armament. Trenul de luptă care venea în ajutorarea Regimentului de grăniceri la Cornești este atacat de bolșevicii ruși.

Generalul Necrasov, comandantul Armatei a 9-a ruse, și colonelul Socolov, șeful său de Stat Major, care se găseau în tren, sunt uciși în mod bestial, cadavrele acestora fiind batjocorite, tăiate în bucăți și aruncate de bolșevici în spatele gării. O parte dintre militari sunt capturați, batjocoriți și executați de bolșevici.

6. Armata Română intră în Basarabia – decizie istorică

Armata Română eroică, ieșită biruitoare în luptele de la Mărășești, Mărășești și Oituz, trebuia să țină piept vecinului și puternicului dușman de la răsărit, în fața căruia rămăsese singură și care în acel moment prăduia hotarul țării. Armata era chemată să dea ajutor Basarabiei, scăpată de sub jugul secular al țarismului. Generalii Armatei Române au săvârșit minunea prin curaj și eroism cu militari profesioniști, antrenați pe front, ei au zărit aurora unui ideal al prezentului și viitorului statului român, o înfăptuire de care se îndoiau cele mai luminate minți din România și Europa, au izgonit de pe pământurile românești armata învingătoare și „eliberatoare” rusă, spulberând mitul de „neînvingătoare” armată a Imperiului Rus, jandarmul Europei”.

În baza hotărârii Consiliului de Miniștri al României, Marele Cartier General a hotărât să trimită în Basarabia, patru divizii (două de infanterie și două de cavalerie, pe care inițial le-a subordonat din punct de vedere operativ, iar de la 24 ianuarie le-a trecut în subordinea Corpului 6 Armată, special constituit prin ordinul nr. 7446/24 ianuarie 1918, având la comandă pe generalul de divizie Gheorghe Istrati și șef de stat major pe colonelul Teodor Dumitrescu, căruia i se stabiliseră următoarele misiuni: să respingă peste Nistru toate trupele sau bandele ruse, care ar încerca să treacă în

Basarabia fără ordinul Comandamentului rus al frontului și deci cu intenția de a jefui sau a ataca trupele noastre; să asigure ordinea și regula de circulație pe calea ferată; să facă ordine în tot ținutul Basarabiei, punându-se viața și avutul locuitorilor la adăpost de jafuri și crime. În acest scop, se ordonă să se distrugă toate focarele de agitație bolșevică existente în zona de operații, care puteau afecta corpul de armată, și să treacă peste Nistru, sub escortă, cu trenul sau pe jos. Soldații dezertori ruși, care rătăcesc prin sate și sunt organizați în bande, să fie arestați și cercetați toți răufăcătorii.

Ulterior au mai fost subordonate Corpului 6 de Armată, Regimentul 5 călăreți, Flota de operații însărcinată cu Delta Dunării, două escadroane de cavalerie și un detașament de jandarmi rurali. Divizia a 11-a infanterie a primit ordinul de a trece Prutul în Basarabia între Ungheni și Leova și să înainteze pe direcția Chișinău. Divizia a 13-a trebuia să treacă Prutul la Cahul, spre a îndeplini misiunea în Basarabia de Sud. Între cele două divizii de infanterie, legătura era rezolvată de Divizia a 2-a de cavalerie, iar în sectorul Basarabiei de Nord, de Divizia 1 de cavalerie, care trebuia să opereze pe direcția Bălți-Soroca-Atachi, până la aliniamentul ocupat de armatele austro-ungare în județul Hotin.

Odată constituit Corpul 6 Armată și stabilite misiunile acestuia, generalul Constantin Prezan, șeful marelui Cartier General Român, a elaborat un Manifest prin care a explicat locuitorilor din Basarabia scopul intervenției armatei române.

7. Marșul Diviziei XI Broșteanu în Basarabia

Prima Mare Unitate română care a trecut Prutul încă de la 23 ianuarie a fost Divizia a 11-a Infanterie, comandată de generalul Ernest Broșteanu. După trecerea Prutului, Divizia și-a organizat înaintarea spre Chișinău pe două coloane. Coloana de Sud, formată din subunitățile Brigăzii 22 Infanterie s-a deplasat pe jos pe direcția Leova, Sărata Galbena, Hâncești, Chișinău. Cealaltă coloană, cea de Nord, alcătuită din trupele Brigăzii 21 Infanterie, se deplasa, o parte cu trenul, o altă parte pe jos, de-a lungul liniei ferate Ungheni - Cornești - Chișinău. Cu această coloană se deplasa și comandantul Diviziei cu Statul Major, însoțit și de delegația Sfatului Țării, condusă de Ioan Pelivan. Divizia se deplasa spre Chișinău în formațiune de luptă. Punctul de unire al celor două coloane era capitala Basarabiei, Chișinău.

La 25 ianuarie 1918, Divizia generalului Broșteanu ajunge la Călărași. Este întâmpinat de o delegație a autorităților locale și a Republicii Democrate Moldovenești, condusă de Ion Inculeț, președintele Sfatului Țării.

Generalul a rugat delegația Sfatului Țării să ia toate măsurile pentru a nu se produce vreo rezistență, în caz contrar, Chișinăul riscând să fie bombardat și supus unor devastatoare lupte de stradă. S-a stabilit că până în ziua următoare, 26 ianuarie 1918, la orele 12, să se comunice rezultatul tratativelor cu „Front Otdelul” privind retragerea trupelor bolșevice peste Nistru.

8. Intrarea triumfală a trupelor române în Chișinău

În data de 26 ianuarie, generalul Ernst Broșteanu, a dat ordinul de deplasare spre Chișinău, cu precizarea de a nu se deschide focul decât în cazul în care Armata Română va fi atacată.

Fără niciun incident, în jurul orei 19, atât trupele Brigăzii 21, cât și a Brigăzii 22 pătrund în Chișinău și, reunite pe bulevardul Aleksandrovskaia în coloane paralele de marș, cu muzică militară în frunte și steaguri tricolore, sunt aclamate de mulțimile adunate să le întâmpine. Concomitent, trenuri îndesate cu soldați bolșevici ai „Front Otdelului”, camioane și căruțe cu materiale de război se înghesuiau pe drumuri și șosele spre Tighina și Tiraspol, precum și la podurile de peste Nistru.

Reacția populației românești basarabene, amplasată pe străzile și trotuarele orașului, a fost cel mai elocvent exprimată în seara de 26 ianuarie 1918, cu ocazia intrării oficiale în Chișinău a trupelor militare și a Statului Major al Diviziei a 11-a infanterie, în frunte cu generalul Ernest Broșteanu. Cu acest prilej, ziarul românesc „Ardealul”, tipărit în capitala Basarabiei, scria: *„... mica Românie, țară de jertfă, pe care au vrut s-o nimicească nemții și ungurii și pe care au vândut-o și batjocorit-o rușii, vine să-și scape frații din ghearele pieirii. Ea nu se mai gândește la nevoile ei, multe și mari, ea își uită o clipă primejdia, care-i poate veni de la nemți și aleargă să mântuiască Basarabia de valurile anarhiei. Vitejii care au oprit la Oituz și la Mărășești năvala nemților, astăzi sunt pe pământul vechii Moldove, pe care tovarășii lui Lenin nu îl părăsesc în ruptul capului. Mărire ție, oaste românească vitează, care aduci pace și rânduială în această țară!*

Mărire ție, Țară Românească, spre care, cu lacrimi de mulțumire, trebuie să caute astăzi fiecare fiu al Basarabiei ajunsă la liniște!

...Moldoveni, închinați-vă până la pământ în fața celor care v-au dat pentru a doua oară viață, și strigați cu toții într-un glas:

Trăiască România, mântuitoare de anarhia bolșevică!”

După intrarea oficială în oraș, din ziua de 27 ianuarie 1918, prilej cu care la Chișinău au fluturat din nou drapelele tricolore de luptă ale oștirii române, sub valurile cărora defilarea trupelor române cu fanfarele cântând cântece naționale în frunte, a fost primită cu lacrimi și flori de populația venită în întâmpinarea fraților români de peste Prut. Strigăte de: „Trăiască România Mare!, Trăiască Basarabia!, Trăiască Ardealul și Bucovina!”, pornite de la public la trupă și de la trupă la public, răsunau ca o vestire a unui viitor fericit.

La Chișinău și în alte localități din centrul Basarabiei nu a fost nevoie să se întrebuințeze armele, pentru că aici majoritatea populației era românească și era pregătită pentru a sprijini Armata Română. Nu același lucru s-a întâmplat în partea de sud și de nord a provinciei, unde pe lângă români, se aflau și mulți ruși, ucraineni, polonezi, bulgari, găgăuzi, evrei și alte naționalități. Rușii și evreii mai ales au cerut insistent sprijinul trupelor

„Front Otdelului”, încercând, nu în puține locuri, să organizeze o adevărată rezistență în fața intrării Armatei Române.

9. Lupte la Tighina

La 28 ianuarie, trupele românești, apropiindu-se de Tighina, se lovesc pe dealurile de nord-vest ale orașului de trupe bolșevice, pe care le resping după o luptă rapidă, rămânând peste noapte pe aceste poziții. Inamicul a concentrat forțe puternice în oraș și a contraatacat începând cu ziua următoare. Abia la 4 februarie, după primirea ajutoarelor solicitate și în urma unui atac concentric cu 6 batalioane de infanterie, trei baterii și un escadron de cavalerie, a reușit comandantul Brigăzii 22 să cucerească orașul, cetatea de pe malul drept al Nistrului și podul de peste Nistru spre Tiraspol. Fugind peste Nistru, la Tiraspol, bolșevicii au abandonat în cetate un depozit impresionant de artilerie: 800 de tunuri și o imensă cantitate de materiale pentru căi ferate. Din păcate, ostilitățile nu au luat sfârșit odată cu cucerirea orașului.

Agenții secreți ai armatei bolșevice au pregătit și împărțit arme populației rusofone și evreilor ruși. Se pregătea o rebeliune împotriva armatei românești. Profitând de aceste situații prielnice pentru inamic, trupele bolșevice de la Tiraspol și cele ascunse în casele oamenilor, în gară și la obiective industriale din Tighina au atacat prin surprindere trupele române rămase în apărarea orașului în noaptea de 4-5 februarie și le-au silit să se retragă spre Borisovca. Un alt punct de rezistență a fost Cetatea Tighina, care era apărată de o companie românească.

Trupele românești retrase s-au reorganizat în apropierea satului Bulboaca, unde, primind și întăriri: două Regimente de vânători 3 și 10, un divizion de artilerie din Regimentul 21 și o subunitate de cavalerie, au reluat lupta la 7 februarie, recucerind orașul și salvând cele două detașamente care rezistaseră eroic pe poziție. După 380 de ani, vechiul hotar al Nistrului, Benderul turcesc și apoi țarist, devenea din nou Tighina românească.

10. Provocări militare în Basarabia de Sud

Partea de jos a Basarabiei, ținutul Bugeacului, era cea mai săracă, regiunea cea mai împânzită de grupuri de soldați, în care se descompusese Armata a 6-a rusească din Galați și Moldova românească. Aici și populația era mai variată: bulgari, găgăuzi, germani, ucrainieni, ruși, cazaci și evrei, iar românii moldoveni constituiau 50%. Grupuri de soldați ruși, împreună cu bande înarmate de găgăuzi, bulgari, cazaci și ucraineni, coordonate de bolșevici, țineau într-o tensiune continuă populația băștinașă, grupurile infracționale erau puse pe jaf, violuri și tâlhării.

În această zonă a fost trimisă cu misiuni de ajutorare, de luptă și de menținere a ordinii Divizia a 13-a a Armatei Române. Mai bine de o săptămână i-a trebuit Diviziei a 13-a Infanterie pentru a curăța complet regiunea și a reinstaura ordinea de la Cahul și până la Bolgrad. Primele ciocniri armate s-au desfășurat la începutul lunii ianuarie, 1918, înainte de trecerea Prutului de către unitățile Diviziei a 13-a Infanterie română, la

Cahul, între subunitatea rusă, care apăra depozitele cu cereale și Divizia 13 Infanterie.

Intervenția rapidă a detașamentului român, care a venit în ajutor cu un escadron de cavalerie și două companii de infanterie, a salvat situația și a fost oprit furtul în cantități mari a produselor alimentare din Depozitul central al Armatei. La cererea populației și comitetului revoluționar din orașul Cahul, detașamentul de militari români, împreună cu compania căpitanului Crăciunescu, au eliberat orașul de bandele înarmate de găgăuzi, bulgari și soldați ruși, care răspândise în orașe și în localitățile limitrofe teroare și dictatură bolșevică.

11. Misiuni de luptă la Prut și Bolgrad

Divizia 13 se constituia în două detașamente și trecea la îndeplinirea misiunii de eliberare a Basarabiei de sud. Detașamentul Prut, alcătuit dintr-un batalion din Regimentul 48, cu artilerie și cavalerie, a trecut Prutul în ziua de 24 ianuarie 1918 pe la Vadul lui Isac și, coborând spre sud, pe malul stâng al râului, a curățat satele de elementele bolșevice, preluând și punând în siguranță podurile și vadurile. În ziua de 27 ianuarie, Detașamentul eliberează Giurgiuleștiul și ocupă orașul Reni.

Cel de-al doilea detașament, devenit Detașamentul Bolgrad, alcătuit din trei batalioane, din Regimentul 47 Infanterie, cu artilerie și cavalerie, a trecut Prutul pe la Oancea și a intrat în Cahul la 24 ianuarie 1918. Continuându-și misiunea spre Bolgrad, a eliberat pe rând, pe parcursul unei săptămâni, toate satele de pe această direcție, a alungat hoardele bolșevice sau bolșevizate și a capturat importante cantități de material de război, în special artilerie.

Rezultatele operațiunii pe Prut și Bolgrad au fost următoarele:

- majoritatea unităților militare ale Armatei Roșii au fost dezarmate, iar o altă parte au fost puse pe fugă;
- pentru avertizarea populației rusofone, găgăuze și bulgare, în satele în care locuiau, s-a tras cu obuze oarbe pentru a-i înfricoșa;
- la Vulcănești, centrul administrativ al găgăuzilor înverșunați împotriva românilor, s-au ridicat două baterii de obuziere, o mare cantitate de obuze, câteva sute de arme, muniție și alt material de război;
- populația rusofonă, găgăuză și bulgară din Bolgrad și satele limitrofe a fost dezarmată, bandele de tâlhari și revoluționari activi ai bolșevicilor au fost arestate și trase la răspundere pentru faptele săvârșite;
- comandantul Armatei a 6-a ruse, generalul Pergahailo, a fost repus în drepturi, însă autoritatea dânsului era minimală, deoarece unitățile împrăștiate au fost bolșevizate;
- populația de origine română, și în primul rând, oamenii gospodari au primit oastea română cu dragoste de frați, s-au făcut mese de pomenire pentru soldații români căzuți la datorie.

În partea de sud a Basarabiei, prin măsuri pacifiste, s-a restabilit ordinea, oamenii s-au liniștit fără să fie nevoie de măsuri aspre.

12. Desfășurarea forței de uscat și a flotei dunărene la Ismail

La începutul lunii februarie 1918, după eliberarea Bolgradului, Detașamentul colonel Dragu, compus din Regimentul 47 Infanterie, mai puțin o companie care a fost lăsată la Bolgrad pentru menținerea ordinii, două baterii de 75 mm, o baterie obuziere 127 mm, un escadron din Regimentul 5 Călărași, o semibaterie de 53 mm și o secție ambulantă, primește ordinul să ajungă la Ismail și să continue înaintarea, pentru a elibera malul stâng al Dunării de trupele bolșevice și a restabili ordinea de-a lungul fluviului. Patrule militare, apropiindu-se de Ismail, au fost întâmpinate cu foc la marginea orașului. Eliberarea Ismailului devenea mai complicată datorită existenței în zonă a flotei ruse, contaminată și ea în cea mai mare parte de bolșevism. A fost nevoie să se stabilească legătura cu flota română de pe Dunăre, care până atunci colaborase cu cea rusească, pentru apărarea pe Dunăre și în Deltă.

Ocuparea Ismailului a fost rezultatul unei acțiuni în forță, artileria Detașamentului „Colonel Dragu” executând o pregătire a atacului decisiv, surprinderea fiind realizată prin pătrunderea în oraș dinspre sud a Detașamentului de debarcare, iar manevra executată pe la nord-est a avut ca efect capturarea bolșevicilor care au încercat să se retragă spre Chilia. Acționându-se rapid, s-a reușit ca până în seara zilei să fie capturat armamentul de infanterie, tunurile, munițiile, materialul telefonic și explozibil, depozitate în diferite locuri din oraș.

La 22 ianuarie/3 februarie 1918, Brigada 25 Infanterie a acționat pentru dezarmarea populației din Cazaclia, Grădina, Traianul Nou și Pandaclia, care au fost ocupate de bolșevici.

13. Ocuparea portului și a localității Chilia.

După operația de ocupare a Ismailului, Comandamentul Român a hotărât imediat să organizeze eliberarea Chiliei, port în care se retrăsese cea mai mare parte a bolșevicilor și dezertorilor ruși. În acest scop, au fost trimise de la Sulina, prin Periprava, două companii cu o secție de mitraliere din detașamentele de debarcare ale infanteriei marine și Brigada 26 Infanterie. Au început pregătirile pentru cucerirea simultană a localităților Chilia și Vâlcov, trupele fiind dislocate astfel încât atacul să se poată executa în cele mai bune condiții: Regimentul 50 Infanterie a trimis câte un batalion la Noul Traian, Cubei și Pandaclia, iar Regimentul 51 Infanterie, un batalion la Vaisali și un altul, la Caracurt. Punctul de comandă al brigăzii a fost instalat la Cubei, de unde s-au condus operațiunile în curs de desfășurare la Cazaclia, Tatar, Grădina, Copciac, Calceva, Cișmeaua Văruită și Tusbuzar, care aveau ca obiectiv dezarmarea populației și restabilirea ordinii.

Localitatea Chilia a fost ocupată relativ ușor în după-amiaza zilei de 25 ianuarie/7februarie 1918, în urma unui atac convergent al celor două detașamente, combinat cu cel de pe Dunăre, executat de către nave ale Flotei de Operațiuni și detașamentele de debarcare.

După 430 de ani, și mai bine de când Ștefan cel Mare pierduse Chilia, aceasta fiind încorporată Imperiului Otoman, portul revenea la trupul Moldovei străbune.

14. Lupte grele ale forțelor de uscat și fluviale la Vâlcov

Ocuparea Vâlcovului, din punct de vedere tactic, era o acțiune mai dificilă, acolo caracteristicile terenului impunând o colaborare și cooperare între unitățile de infanterie, marină și chiar aviație în condițiile în care se prefigura o rezistență puternică, opusă, într-un spațiu greu de controlat prin metode clasice de acțiune.

Situat la vărsarea Dunării în mare, Vâlcovul putea fi apărat și de forțele navale de mare, care erau la dispoziția bolșevicilor. Pe lângă aceasta, poziția inamicului era puternică și din cauza canalelor ce-l înconjurau, o adevărată deltă a brațului Chilia la mare. Satele Găliiești, Ghibărteni și Jabrieni, vecine cu Vâlcovul, erau ocupate de grupuri numeroase de soldați și marinari bolșevici înarmați cu tunuri și mitraliere. Dușmanul mai avea în această regiune și stațiuni de telegrafie fără fir. Deci erau bine dotați.

Pentru a cucerii Vâlcovul, s-a acționat cu un atac dinspre uscat și cu un altul, pe apă. Detașamentul „Colonel Dragu” a înaintat pe direcția Chilia – Caramahmet – Galiești – Zebrieni.

Lupte intense s-au desfășurat în zilele de 28 și 29 ianuarie/10-14 februarie în zona localităților Galiești și Zebrieni și Vâlcovo, care au fost bombardate de artilerie terestră și navală a inamicului, răspunsul prompt al artileriei române ducând la neutralizarea celei adverse.

Infanteriștii sufereau cel mai mult. Vremea era foarte rea: ger, ninsoare, apă rece în bocanci, haine înghețate, ude, soldații români aveau veșmintele zdrențuite, încălțăminte ruptă. Cu toate acestea ostașii luptau și mergeau în atac.

Cu ajutorul grupelor de cercetași trimise pe uscat, s-a stabilit că forțele principale ale inamicului erau concentrate în canalul Ociacov. La Jăbrieni erau amplasate mai multe nave de război. Reacția artileriei terestre și navale românești a fost puternică în ziua de 1/14 februarie, când asupra navelor inamice și a orașului Vâlcov s-au tras 875 de obuze, ceea ce a dus la retragerea navelor rusești, iar distrugerile din oraș au fost majore. Dușmanul a fost demoralizat. A doua zi a fost liniște în toată zona de acțiune a Diviziei 13.

La 3/16 februarie 1918, autoritățile orașului Vâlcov s-au prezentat la colonelul Dragu, căruia i-au predat orașul, astfel că până la 5/18 februarie a fost luat sub control, prin dezarmarea populației și instalarea unei garnizoane militare românești.

În oraș s-a instalat autoritatea românească, s-au capturat cantități importante de material de război, aflate în depozite și pe navele rusești părăsite.

Situația marinarilor și a soldaților ruși bolșevizați, care s-au evacuat din orașul Vâlcov a fost catastrofală. Cu o cantitate mare de alimente și materiale de război, circa 10 șalupe de război și transport au ieșit în largul

mării, îndreptându-se spre Odessa sau Sevastopol. Marșul lor a fost oprit de furtuna ce domnea în mare. O parte au fost împrăștiate de furtună, iar șlepurile au fost găsite pe malul mării. O altă parte a șlepurilor cu militari s-au întors în gura canalului Ociacov, de unde au fost goniți cu focurile monitoarelor românești. Marinarii bolșevici, care au știut să se ascundă în Deltă, după o pauză de câteva zile în stufăriile Deltei, au reușit, în data de 19 februarie 1918, să iasă în mare, care se mai liniștise, plecând spre Odessa.

15. Realizarea ordinului de cucerire a Cetății Albe

Cetatea Albă, așezată pe limanul Nistrului, în colțul cel mai extrem sud-estic al Basarabiei, și satele limitrofe, deveniseră locul de refugiu și de concentrare a tuturor elementelor revoluționare bolșevice, gonite din restul teritoriului ocupat de Armata Română, un cuib și un focar de anarhie și de agitație.

Misiunea militarilor români era foarte grea. Armata era slăbită de lupte, de vremea grea de iarnă, de lipsa de cazarme, locuiau în garnizoane mici prin sate, fiind mereu atacată de populația străină: ruși, ucraineni, bulgari, găgăuzi, ș.a. Militarii români erau însărcinați cu cercetarea locuitorilor satelor, cu confiscarea de la populație a armelor. Structurile militare trebuiau să opereze pe un teritoriu foarte vast: de la Bolgrad până la Cetatea Albă e o distanță de 140 km., iar lățimea sectorului în direcția Nord-Sud era de 100 km.

La 15/28 februarie 1918, comandantul Corpului 6 Armată, generalul Ion Istrati, a ordonat declanșarea operațiunilor pentru cucerirea Cetății Albe, scop în care a fost constituit Detașamentul Mixt „Akerman”, comandat de către generalul Ioan Popescu, format din: Brigada 25 Infanterie, un divizion din Regimentul 5 Călărași, Brigada 4 Roșiori din Divizia 2 Cavalerie, Regimentul 3 Vânători cu o baterie de artilerie. Detașamentul a mai fost completat cu două plutoane din Divizia 11 Infanterie, care aveau ordin să dezarmeze populația din localitățile situate la nord de Cetatea Albă.

Coloanele Diviziei române s-au pus în mișcare la 4 martie. Timp de patru zile ele au străbătut 60 de kilometri de marșuri, dezarmând populația și luptând cu bande înarmate sau cu trupe mai mult sau mai puțin regulate. Detașamentul „Akerman”, în timpul luptelor cu formațiunile militare bolșevice, a avut 6 morți și 25 răniți.

Brigada 4 Roșiori a întâmpinat o puternică rezistență la Cazaci, în urma luptelor din ziua de 21 februarie/6 martie, înregistrând ca pierderi 2 morți, un ofițer și 22 trupă răniți. La 8 martie 1918, trupele Regimentului 50 Infanterie și un escadron de cavalerie au pătruns în Cetatea Albă.

Acțiunile militare, luptele și bătăliile Diviziei 13 Infanterie în sudul Basarabiei au constituit prima acțiune din Războiul de Întregire, în care s-a realizat o cooperare hotărâtoare, decisivă și eficientă între trupele de uscat și cele ale Flotei de Dunăre într-un spațiu geografic care impunea, în mod obiectiv, o operație terestru-fluvială.

La 12 martie 1918, orașul medieval Cetatea Albă, al bizantinilor, genovezilor și domnitorilor moldoveni Alexandru cel Bun și Ștefan cel Mare, este în sărbătoare, iar comandantul Diviziei, general Ioan Popescu, trece în revistă trupele eliberatoare în centrul orașului. Ordinul de luptă al Marelui Cartier General de dezrobire și ajutorare militară a Basarabiei a fost îndeplinit de glorioasele divizii și regimente ale Armatei Române.

BIBLIOGRAFIE

- ANDRONACHI G., Albumul Basarabiei. În jurul marelui eveniment al Unirii., Imprimeria Chișinău, 1933;
BOLDUR A., *Istoria Basarabiei*, Editura Victor Frunză, București, 1992;
KIRIȚESCU C., *Istoria războiului pentru întregirea României*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989;
ST. HOLBAN E., *Soldații Moldovei, Momente istorice 1917-1928*, Chișinău, Editura Milenium, 1995;
Istoria militară a poporului român, Editura Militară, București, 1987.

